

ТРИ ЦЕНТИ. РІК ХІІ. Ч. 226. Джерси Сіті, Н. Дж., п'ятниця, 29 вересня 1933.

VOL. XII. No. 226. Jersey City, N. J., Friday, September 29, 1933.

THREE CENTS.

**ГРІН НАРАХОВУЄ ЩЕ 11 МІЛІОНІВ
ТИСЯЧУ БЕЗРОБІТНИХ**

ВАШІНГТОН. — Вилієм Грін, президент Американської Федерації Праці, каже, що зі звітів Федерації виходить, що від березня дано роботу 2,800,000 безробітним. В серпні прийнято на роботи \$15,000 безробітних, а вересень буде під тим оглядом ще кращий.

Та, починаючи те, маємо ще яких 11,001,000 безробітних. За них треба подбати в зими, бо саме ця зима буде найгіршою з усіх, як прийшлося витерпіти за останні роки безробіття. Тому допомога безробітним мусить бути цього року ще більшою.

**ГУВЕРОВЕ ТОВАРИСТВО В УКРАЇНСЬКІМ
ПАВІЛЬОНІ.**

ШКАГО. — Бувший президент Гувер відвідував Світову Виставу і зупинився перед Українським Павільоном саме в тім часі, коли зачав падати сильний дощ. Бувший президент зайшов зі своїм товариством до Павільону, де воно оглянуло виставу, а зокрема приглядалося дуже пильно мапам України, виробленим подебрадською Академією.

УКРАЇНСЬКИЙ ТИЖЕНЬ ГОСТИННОСТІ.

ШКАГО. — Український Тиждень Гостинності зачався минулої неділі бенкетом Українського Демократичного Клубу міста Шкаго. На бенкет прибуло коло 200 гостей, між якими були представники міської ради. Мейор міста надіслав привітну телеграму, в якій привітав Українців і заявив, що є перешкоджений, але є духом разом з бенкетуючими.

Алдермен Соттон виголосив гарну промову, в якій підніс досягнення Українців міста Шкаго. Між гостями був теж мейор Страйменс, котрий репрезентував управу Світової Вистави. Мейор Страйменс, з роду Бельгійців, голова відділу націоналістів, багато причинився до того, що Українці могли виступити на Виставі як державна нація.

**ФРАНЦУСЬКО-КАНАДІСЬКИЙ УКРАЇНСЬКИЙ
ДЕНЬ.**

ШКАГО. — В суботу, 30 вересня, відбудеться в Українським Павільоні Французько-Канадський Український День. Канадійці виступлять зі своїм хором з 150 осіб та зі сольспівами. Зміст програми буде фольклористичний. Відспівують багато старих французьких пісень, цікавих формою і змістом, які заховалися в скідині Канаді.

ВИНОСІТЬ НА ДЕННЕ СВІТЛО.

ВАШІНГТОН. — Перед сенатським комітетом виступив сенатор Блек те, що за Гуверової адміністрації, в 1929 р., заплачено кораблям „Експорт Стіпін Корпорейшен” \$234,980 за перевіз одного фунта почти, бо та компанія перевезла за рік усього 3 фунти почти. Інші оправдували уряд тим, що почтою закривалося тільки форму допомогою компанії.

Разом з тим піднесено, що С. Беском Слемп, секретар бувшого президента Куліджа, домагався від тої компанії \$50,000 за різні посередництва, але достав тільки \$15,000.

ТРИ КАНДИДАТИ НА МЕЙОРА.

НЮ ЙОРК. — Вже зачалася кампанія за вибір мейора міста. Є заявлять боротьбу, бо виставлено трох кандидатів. Тамані Гол попирає О'Браена, першого мейора. Обеднації виставили Фіорелю „Лі Гардіо, а тепер виступив ще незалежний кандидат, Джозеф Мек Кі, котрий обняв був уряд мейора по Вокері. Найбільші шанси матиме мабуть Мек Кі.

ГОЛОСУЮЧІ ВИНУВАТІ.

НЮ ЙОРК. — Коли нема порядку в управі міста, коли чите далі хабарництво й нема виглядів на зміну, то це вина тих, що можуть голосувати завести зміну. Так каже д-р Николас Ботлер, президент Колумбійського університету.

ПЕРЕХОВУЮЧИЙ ЗОЛОТІ ГРОШІ ПЕРЕД СУДОМ.

НЮ ЙОРК. — Фредерік Барбер Кембел, адвокат, відповідатиме перед судом за \$200,574.34, які він переховував у золоті й золотих паперах в сховку „Чейз Бенк” і не повідомив про те уряд до 18 вересня, себто до дня, коли це можна було б зголошувати. На ділі Кембел буде мій золосити те золото ще до понеділка, бо уряд продовжить речення до 15 днів. Та Кембелови на тім не залежить. Він не хоче золота зголошувати, ні його віддавати. Каже, що держава не може його до цього змусити. Суд тепер ту справу вирішить.

АМЕРИКАНСЬКА ПОЗА АМЕРИКОЮ.

ВАШІНГТОН. — Департамент стеїту подає, що поза границями Злучених Держав живуть понад 420,000 Американців. Найбільше є їх у Канаді.

КОЛІЗІЯ ДВОХ КОРАБЛІВ.

НЮ ЙОРК. — Підчас мряки наїхав шведський вангажний корабель „Роксен” на корабель корабельної лінії „Дік Годсон Рівер Найт Лайн” і пробив його. На щастя, колізія не спричинила жертв у людей, бо були тільки три особи трохи потовчені.

**РУМУНІЯ КЛІСНИЧНИЙ КРАЙ
НЕГРАМОТНОСТІ:**

Дня 25 серпня мало відбутися в Букарешті віче безпосадних учителів Румунії. Та влада заборонила це віче. В Румунії дійшло число вишколених і іспитованих учителів для народних шкіл до 7,000 чоловіків і жінок, для котрих нема посад. А тимчасом кругло 1 мільон 200 дітей у шкільному віці остують без ніякої науки. На 18 мільонів населення таке число дітей, засуджених на довчню неграмотності, мабуть рекордне в цілій Європі. Кожний край має свого роду рекорд.

**УЧЕНИК ЗАСТРИВІСЯ, БО
ТАТО НАСВАРИВ.**

18-літній ученик Строе Черня в Браїлі (Румунія) дістав від тата 250 левів на запис до школи. Він видав їх на інші цілі. Батько його картвав за це гострими словами. Під впливом цього ученик застрелив батьковий револьвером.

**ОГОРОДИНИ ПОРІЗАВ ДВІ
СЕСТРИ.**

В Букарешті мали дві сестри, Василька Теодоров і Василька Крістія, гарний огород. У них працював робітник Шербан. Гарний муштина подобався старшій сестрі і вони жили кілька місяців на віру. Шербан зачав поводитися наче господар. Через це бували сварки між сестрами. Вкінці зачали сваритися і закоханий Шербан і Василька Теодоров. Шербан хотів піти додому й ждав грошей. За це її посадили. Коли одного дня всі були в огороді й збирали огородину на продаж, знову загоралася сварка за гроші. Шербан був п'яний. Він схопився й дав лубці кілька кулаків. Сестра, обороняючи її, вхопила Шербана за руки. Він не гірше розозлився й кількама ударами ножем у шия завалив молодшу сестру додолу. Старша зачала кричати. Він кинувся і на неї, свою любовницю, і порізав її в шия ножем. І вона впала скривавлена. Шербан хотів утікати, та попав у руки жандармів, що саме з'явилися на крик жінок. Його арештували. Сестри відвезено до лікарні, де вони за кілька годин померли.

**КИТАЙСЬКО-ЯПОНСЬКЕ
ПОРУЗУМІННЯ.**

Між представниками японського командування в Маньчжурії та китайського центрального уряду наступило порозуміння в справі боротьби з китайськими повстанцями в районі демілітаризованої зони. Взагалі думають, що скоро приїде до сталого порозуміння між Китаєм і Японією, що новий японський міністер справ закордонних, Гірога, поставив своїм завданням.

НА ШКІЛЬНОМУ ФРОНТІ.

В Пилах біля Жовкви на місці української мови навчання завели проти волі селян утратистичну. До школи вписалося на цей рік поверх сотні дітей, Місцеву вчительку Хоминьову, Українку, перенесли гн аж у середню шкільну округу. До селян, п. Хоминьова, добра вчительська сила, а при тому свідома й діяльна громадянка, була завжди сільською олією селян. Селяни рішуче заклали рішучий протест проти такої самовільної школярської влади.

WE DO OUR PART

**ПЕРЕНЕСЕННЯ І РЕДУКЦІЇ
УКРАЇНЦІВ В ЗАЛІЗНИЦІ
ДИРЕКЦІЇ В СТАНІСЛАВОВІ.**

Дирекція державних залізниць у Станіславові звільнила з посад лізників: 1) д-ра О. Маланюка, 2) д-ра І. Яворського (обох зі Станіславова) 3) д-ра Т. Коритовського з Калуша. Згадані були останніми лізниками Українцями в тій дирекції. Заразом перенесено радника Івана Ковалюка до Познаня, а старшого асистента Стан. Мірчука до Катовиць. Осє так ліквідується останніх українських урядовців при залізницях.

**ПРОТЕСТ УКРАЇНОК ВОЛИНІ
ПРОТИ ЧЕРВОНОГО
ТЕРОРУ.**

Управа Союзу Українок в Рівному, з тереном діяльності на цілу Волинь, на свою засідання дня 29 серпня 1933 р. вирішила протестувати проти варварства червоних катів, які винищують наших братів на Великій Україні. Управа закликає всі філії і кружки Союзу Українок на Волині прилучитися до того протесту.

ПЕРЕД СУДОМ.

У Жовкві почався процес проти о. Вігорицького й троє селян з Опіліної. О. Вігорицького усунули з усіх шкіл за те, що рішуче противиться сидувати дітей молитися по польській й переводити у цілому політ рідно-шкільну акцію. В Опіліній особливо віс о. Вігорицький гостру кампанію проти польонізаторських застій знайої шовіністич, вчительки Гелени Васько. Коли одної днини о. Вігорицький хотів відіти науку релігії в церкві, бо до школи його вступ заборонено, селяни громадою посунули до школи й зажадали в черній, але рішучій формі від Г. Васько, щоб вона дозволила вчити релігії у школі. Тоді Г. Васько подала на селян о. Вігорицького скаргу за напад і „непослушність захованню сен в часе урешдованья”.

**АРЕШТУВАННЯ ШПИГУНА
В ШТРАСБУРГУ.**

У Штрасбургу арештовано одного інженера, якого називають держав покішко в тайні. Знайдено при ньому документи, що відносяться до французької народної оборони. Арештовано його в хвилі, як відстав до поїзду, хотіли відстати на території басейну Сари.

БЛАЖЕНІЙ ВІРУЮЧІ.

У Жовкві почали викидати Українців робітників з військових вартів, а на те місце прийняли, очевидно, „істешуф” О. Вігорицького й д-р Романків інтерв'ювали й д-р Вігорицького владі в тій справі, очевидно без успіху.

**НАПАД БАНДИТІВ НА
ПОТЯГ.**

На поспішний потяг Букарешт—Прага напали вночі 5 бандітів. Вони вилзли на стації Кампіна на дах спального вагону. Бандіти спустили одного зпоміж себе шнуром до відчиненого вікна спального вагону. Жінка, що випадала була на коридорі, завважила бандіта й наробила крику. Багато подорожних пробудилися. Бандіти сполошилися й зачали втікати по дахах вагонів аж до льокотини. Кілька відважних подорожних узялися разом з потяговим персоналом переслідувати бандітів дахами. А ж потяг заїхав до стації Сіная, вдалося їм зловити двох бандітів і передати їх поліції. Це відомі залізничні Георг Ардешану й Іон Гіок. Три бандіти всіли втекти.

САМОСУД НАД ЗЛОДИМ.

В колонії Маруси, чаруківської волости, лудьського повіту, в загороді Ксаверія Кантєвича прихилили якогось злодія, над яким колоністи вчинили самосуд і так його побили, що він згинув на місці. Ведеться слідство.

ЛІЗЬКА САМОВОЛЯ.

В горохівському повіті на Волині старство розвизало 18 читальне „Прогісвіт” з причини нібито порушення статута.

**ПОІЗД НАІХАВ НА ПАЛОМ-
НИКІВ.**

На залізничній лінії Горішній Шлеск-Галич, недалеко стації Дембе поїзд наїхав на фіру, якою верталися з відпусту 7 паломників. Внаслідок удару поїзда розбила фіру на шматки. Три особи згинувли на місці, а чотирі сильно поранені відвелили тим самим поїздом до шпиталю.

ЖАХЛИВА СМЕРТЬ ДИТИНИ.

На фальварку біля села Гребеного, грубешівського повіту, на Холмщині, робітниця Павликова, вдух в поле, завважала з собою 2-літню дитину і перед спекою сховаля її в жито. Коли після цього відійшла до праці, наїхала жинка на жито й захопила нещасну дитину своїми ногами. Поки жинка здержалася, з дитини лишилися тільки кусьє пошматованого м'яса.

ЕСТОНСЬКІ КЛОПОТИ.

Зід делегатів фабричних робітників прийняв резолюцію, що заперечує естонський уряд. Зід висказався за націоналізацію всіх волоконних, тютових і цементних фабрик, далі закликав від держави, щоб вона перебрала в свої руки цілу заграничну торговлю. Домагалися націоналізації банків і товариств обезпеки. Врешті узгодено, що робучий тиждень не сміє мати більше як 40 годин праці.

ТАМ ТЕЖ...

До одного жидівського ресторану в Парижі кинув хтось слазну бомбу. Присутні гості мусіли втікати. Пожежна сторожа прочистила повітря спеціальним приладом.

На Жиді Фокіса, що виходив з підземної залізничної, напала група молодих Французів і побилла його до крові. Причиною нападу було те, що Фокіс носив відзнаку сіоністичної організації.

**ПОЛЯКИ ДАЛІ МАСОВО АРЕШТУЮТЬ
УКРАЇНЦІВ****СИСТЕМОЮ АРЕШТІВ ТА ПОЛІЦІЙНОГО ТЕРОРУ
ПОЛЯКИ СТАРАЮТЬСЯ ЗЛОМИТИ УКРАЇНСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ РУХ.**

ЛЬВІВ (Західна Україна). — Знову відбулися чергові масові арештування переважно української молоді в Дрогобичині. Арешти переводила польська політична поліція та умундурована жандармерія. Такі самі арешти відбулися в Станіславщині та в інших місцях. Всім арештованим поліція закидає протидержавну діяльність, яка виявляється в тому, що арештовані брали участь в українських легальних організаціях. Звичайно, арештуючи Українців, поліція причеплює їм обвинувачення в участі в різних нелегальних організаціях.

Всі українські землі під Польщею охоплені лясцьким поліційним терором, який став системою польської влади в боротьбі з українським національним рухом та зі зростом української національно-державницької ідеї серед широких мас українського населення, що спостерігається тепер по обох бодах сокальського кордону.

**ПІТЛЕРІВІ СПІНІАЮТЬ БОЙКОТ ЖИДІВСЬКОЇ
ТОРГОВЛІ.**

БЕРЛІН (Німеччина). — Міністер економії, д-р Шмідт, видав відозву до населення з закликом припинити бойкот жидівської торгівлі. Міністер каже, що такий бойкот тяжко відбивається на цілому економічному житті Німеччини та перешкоджає відбудові економічного життя.

На думку міністра, не слід бойкотувати „неарійську” торговлю, наскільки вона провадиться чесно і тримається в межах закона країни та дотримується торговельної етики. Таке розпорядження Шмідт дав після нарад з міністром пропаганди Геббельсом, який провадить протижидівську пропаганду в порозумінню з Гітлером.

**ЯПОНСЬКІ МІНІСТРИ НАБІРАЮТЬ ЩЕ
БІЛЬШЕ СИЛИ.**

ТОКІО (Японія). — Затверджено нові права й обовязки для начальників японського морського генерального штабу. Терпер міністер флоту буде відповідати лише за адміністративну сторону в його департаменті, але за оборону країни флотою відповідатиме генеральний штаб, який буде сам укладати план оборони, без затвердження їх міністром.

Як відомо, японський морський генеральний штаб стоїть за збільшення японської флоту до розмірів, рівних британській военній флотії, чи флотії Злучених Держав. Терпер японська флота стоїть у відношенню до цих флот як 3 до 5, згідно з вашингтонським порозумінням.

СТРАШНІ НАСЛІДКИ ПОВЕНІ.

НАНКІН (Китай). — Підреховано, що остання повінь у Китаю забрала 50,000 жертв. В навішених повінь районах тепер голодує більше як 1,000,000 людей, яких майно знищено до центру. Серед населення ширяться різні пошести й загрожують Китаю, це найбільші нещастя.

ГОТУЮТЬСЯ ДО ПОХОДУ ПРОТИ ЧЕРВОНИХ.

ШАНГХАЙ (Китай). — Генералісімус Кай-Шей зібрав 400,000 війська для боротьби з червоними бандами, які в провінції Кансу замаскували 17,000 цивільних Китайців. Червоної банди захопили кілька провінцій, де з ними не змогли справитися місцеві урядові війська й адміністрація.

В деяких місцях уже почався наступ проти комуністів, які відступають, грабуючи населення. В північному Китаю повстанці також почали відходити під тиском японських та китайських військ. Уряд сподівається, що й тут буде скоро привернення лад і спокій.

ХМАРОЛОМ СПРИЧИНИВ ЗАГИБІЛЬ 14 ЛЮДЕЙ.

ПАРИЖ (Франція). — На півдні Франції стався хмаролом, який разом з небувалою бурею спричинив вилів рік з берегів. Вода залила кілька сіл, понищила багато будинків і змила дуже багато річного майна й сільськогосподарської живности.

Людських жертв ще не підреховано, але вже тепер числять 14 загинулих підчас бурі й злив. В місті Марселі впаав такий дощ, що вулиці міста були залиті водою на столу глибини. Всі трамваї були кілька годин припинені.

ЛІНДБЕРГ ВІДВІДАЄ УКРАЇНУ.

МОСКВА (СССР). — Значенитий американський летун Ліндберг має намір зоробити кілька летів по Радянщині. Між іншим він хоче відвідати Одесу, а звідти полетить до Царгороду. Терпертим він полетить на Поволжя та в інші райони Московщини й відбачить побережжя Чорного моря.

Ліндберг має довші наради з керівниками радянської авіації та оглядав радянські авіаційні заводи. Ліндберг заявляв рішучо, що його прилет до Радянщини є цілком приватний. Разом з Ліндбергом тепер у Москві перебувають два американські сенатори, Мек Аду та Рейнольдс, котрі були на бенкеті, який боловешники влаштували на честь Ліндберга та представників американського капіталу.

"СВОБОДА" (LIBERTY)

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
at 31-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J.
on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103
of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРІОДИКА:	
Three cents a copy		Подписное число три цента.	
One year	\$ 7.00	Ha рік	\$ 7.00
Six months	\$ 3.75	Ha пів року	\$ 3.75
Three months	\$ 2.00	Ha три місяці	\$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерсі Сіті і Заграницю:	
One year	\$10.00	Ha рік	\$10.00
Six months	\$ 5.00	Ha пів року	\$ 5.00
Three months	\$ 2.75	Ha три місяці	\$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.

Тел. "Свобода": Montgomery 5-0498. Тел. У. Н. Сокоза: Montgomery 5-1838.

Адреса: "СВОБОДА", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

„НАЙРА", КАПІТАЛ І РОБІТНИЦТВО

Чіпати уряд раз за те, а раз за друге, а завжди за поодинокі факти, вчинки або занедбанія, які зв'язують з акцією відбудови краю. І на ту критику уряд звичайно реагує в той спосіб, що вказує, що він розуміє положення краю краще від тих, які його критикують, і передумав краще те, що йому подають. І щодо цього — вітає.

Нема сумніву, що уряд виставляє програму, яка може принести принаймні тимчасову поправу економічних відносин. Але біда в тім, що ціла та програма оперта на добрий волі фабриканти-працевладоці. А є мала надія, що ціла та класа виправдала її сподівання. Вона й без „Найри" зменшила підчас депресії число робочих годин у тих підприємствах, котрі є під загальною кількістю робітників, поки не одержить нових замовлень, а ті знову наступлять тоді, коли збільшиться купівня сила загалу. А як вона має збільшитися, коли мільйони людей далі без роботи, а ті, що працюють, заробляють менше ніж було?

Можна навести приклади, де навіть дуже визначні промислові-капіталісти стають тепер проти капіталіста, а в інтересі робітничої класи. Хай це будуть виняткові випадки, але вони бувають. Коли такі промислові потентати як Тілл і Сноп обстоюють право робітників на колективні умови, то це є дубоко для робітництва. І є кроком вперед у змаганні довести до зближення між робітництвом і працевладоцями, без якого то зближення неможливий успіх акції відбудови краю.

Та з таких поодиноких випадків не треба витягати далекосяжних конвенцій, „Найра" не повинна числитися на капіталістично-робітничу ідилію. Навпаки, скорше чи пізніше прийде до нової боротьби і то тому, що вся програма „Найри", як би вона не торкнула її капіталістів, опирається на ділі на десятки мільйонів небагатих людей, від яких мало що може дістати. Бо-не торкнено ніяк тої незначної числом меншини, в якій руках є замкнений властивий американський капітал. А без пушення в рух тої капіталу і його розподілу між мільйонами потребуючих годі уявити собі дійсну зміну, себто змогу піднести закупку силу тих мільйонів. Хіба, що уряд зовсімється за друг нових паперових доларів і цю дорогою пустить у рух те, що так кріпко держать у себе американські фінансові потентати. Без радикальної операції тут не обійдеться. І за неї уряд буде змушений взятися скорше чи пізніше.

НА ЧАСВІ ПЛАНТАЦІ НА ЯВІ

(За Лос. Томасом).

Готель „Бельві" в Бутен-жу, на інших туземці оріють ворубу справді заснувати на свої-заставі палугами, запрямку назву, бо з його горючих, ним в великі вулики. Річкові що позбавили протиснувши поля дають часом двоє і троє ся до узбіччя гор, простира- жив до краю. Дорога будається такий гарний краєвид, обсяжена високими канарейками мало на мальовничій Я-вим деревами, а побіч серед. Під забієм глибока доли- густого бананового саду сто- на, густо заросла кокосовими яли хати, в більшості побу- ладьями. Верхов'яті пальм довані з бамбусових тичок, пе- подобає на зелене море. Се- реплетіні пальмовим листям, рединою долини вється сріб- Коло кожної хати росли ара- на стаяка кіла, а понад бере- кові пальми, з тонкими, струн- гом посеред дерев виринають ки, простієнними янями, червої дах хат, у яких жи- обанені поростом бетело. Я- ють туземці. Далеко на овиді ванці живуть бетелеві дитки видіє вулькан Салак, якого з аркоюми горішками, змі- бики спливають в одну стіну шаним з трохі ванна. Чи- блакитної барви, а понад ве- ршанина закручує зуби й уста ховітлїм плувти білї хмарин- на червоно-бурю, палить я- ночки. Це райська долина, пов- зик, одинокі дерева в тропічаль- на природного багатства. Вона ніж околиханий люблять це, так дає Яванцям при малій праці як деінде люблять курити.

Потім стало виринати шир- те поле, засаджене чаєм. Це чаєві, кавові та хінонові плян- тації дадуть їм заробіток; а ко- ли хочуть жити вигідним жит- твом, то потребують лише про- тятигати руку, а мають уже ба- гані, кокосові горішки, овочі, хлібного дерева, а крім того ри- риз на невеличкому полі.

Там під Салаком і другим вульканом-Гедет є найбільші чаєві плантації на Яві. Річкові чаєві плантації до сонця на- це зеркала; вони улажені ступе- нево, щоб води спливали. На ко- деяких землях зеленіють яси- великої цінності для гостей, які

КАРТИНА З ОРГАНІЧНОЇ ПРАЦІ В РІДНІМ КРАЮ

(Оригінальний допис до „Свободи").

Польсько-більшевицьке ко- ханництво дається нам добре відчувати по обидвох боках Збруча. Лише, що за Збручем

лікують українство з біль- шого брутальністю, на старо- мовський медвежий спосіб, а по цім боці Збруча робиться діло в „гласованих рукавич- ках". Тут вистає, наприк- лад, новий закон про това- рства, виданий декретом пре- зидента республіки (не парла- менту), і розпорядок прези- дента з 22 вересня 1928 р. що би підірвати в дуже широкім обемі суспільне життя Україн- ці.

Бо хто би то подумав, що чисто економічне товариство „Сльський Господар", згідно його філії в Рівні, на Воли- ні, „може споводовати зару- жене безпеченство спокою і і порожню публічність". А всеж із тих причин не допус- кається взагалі в „панстві" во- льського воеводи, п. Юзеф- ського, закладання кружків „Сльського Господар", ко- оператив, читальні „Прогресів" і т. п.

На підставі такого декрету і з тихсами причин не допус- кається і в Галичині вштовпу- вати фестивалі, або походи під- час свят „Сльського Господар", бо такі фестивалі чи похід- може „загрозиць порядковий публічності".

Такі коленія швидко по- ностять нашим сльським това- рствам та комітетам і матері- альну шкоду, бо на кожне по- дання треба видати білї півто- ра долара на самі штемпелі.

Але тверда наша шкідли, і ми всеяко переносимо та три- маємося наддніпрянської заса- ді: „А ти, Гришу, грас!" І ми граємо, себто працюємо так, як лиш можна серед даних, обставин. А могли би і го- лосніше грати, колиб наші ді- ячі-музиканти були більше зіграні за собою, або коли би слухали лиш одного, а спосіб- ного діригента.

Та така вже людська влада і на це ради нема. Але та люд- ська влада має і дещо добро- го за собою: виробляється су- перництво. Що там ворог ти- не і-бе по голові! — це мен- ше важке; але що брат Мико- ла чи Василь поважає, не питаючи нас, узлати концерт, фестивалі, чи що, це вже нас пе-

че розпаленим залізом.

„А коли ти такий, то я тобі покажу, що „Я" вмію ше кра- щіше."

Ну — і пішла робота, най- буде, що на заліст, але все- таки робота.

Суперниками на полі гімна- стичної роботи є в нас у краю ті організації: Соколи, Луги і Каменярі.

Соколи це стара народо- вська організація, а в остан- ніх часах показують охоту за- водити нові країни „націона- лістичні" зліди прапора „Нашого Кліна".

Про Луги мали вже читачі нагоду досить начитатися. Луги розвиваються досить шир- ко, а побовання щодо їх можливого хривіння, на- щастя, не сповнюються.

Наймоذجішою організацією гімнастичною є „Каменярі", котрі також починають рух- тись, лише, що у їх центрі, у Львові, нема ще досі добрих технічних знавців.

Але на провінції є декуди дуже палкі прихильники „ка- менярської" руху і я отсе по- зняв собі на цім місці залий звіт з такої „каменярської ан- кети" в містечку Гайзид, ко- лодзького повіту.

Вбудуєся вона в саї місце- вою „Народного Дому", в котрім містяться також філія Поівогого Союзу Кооператив у Коломиї. Сала невелика, але, зі сценною і розвішеними обра- зами, робить приємне вражін- ня.

В нараді взяли участь 86 членів місцевого і сусідніх ка- менярських товариств під проводом стельмаха, занятого в однім з сусідніх дворів. Се- діли: як молодий письмен- ник Дмитро Кобуртук, яко- го перед кількома днями коло- мийський суд засудив на два місяці тюрми за одну свою брошуру.

Головний реферат виголо- сив адвокат з Коломиї, д-р Іван Новодворський, бувший кра- снівський Січовий Стрілець. Він говорив про ідеологію „каменярської" руху так:

„Український наріз у Галичи- ні має цілу низку різних то- вариств-організацій, з котрих кожне має перед собою іншу область народньої роботи. І так, маємо немало чисто еко- номічних товариств, як ось Зе-

мельний Банк, Центросоюз і інші товариства кредитно-шлядичні у Львові й на провін- ції. Маємо сотки торговельних кооператив по селах, містеч- ках, а також могучий „Масло- союз" зі своїми філіями та стаціями по цілій Східній Га- личині. „Сльський Господар" зі своїми численними круж- ками старється піднести гос- подарство нашого селянина, „Прогресів" і філії та читаль- ні організують освітню пра- цю між нашими старшими громадянами і громадянками, а „Рідна Школа" старється про підтримання нашого шкіль- ництва, наскільки це є ще вза- гальні в польських законних ра- мках можливе.

Одначе нам мусить розходи- тись головно про те, щоб ви- ховати нове молоді покоління, котре було б і завзяте і ви- тревале і більше національ- но свідоме, ніж теперішні наші народні маси. Колиб ті при- кмети були у нас вже перед 15-ма роками, то і наші тодіш- ні визвольні змагання прине- ли би були нам кращі висліді.

А ми, „каменярі", мусимо виховати наріз до боротьби і висвітлювати в нього ті провідні думки, які вказували у своїй славі поезії „Каменярі" Іван Франко.

Ось перед нами стоїть вели- ка і тверда скала неправди, темноти і неволі. І ми мусимо розбити ту скалу, що стоїть на шляху нашого поступу і нашо- го визволення. Ми потребуємо нових, численних, свідомих і каришних робітників-каменярів для розбиття тої скали, яка народила сонце заслонення.

Наша робота між молоді- мусить бути наважена до нашої історії, до історії давніх наших визвольних боротьб, до історії козаччини. Наша сльська мо- дель повинна її знати; повин- на знати, які її предки бороли- ся за народно волю, чого не- раз гинули не лиш в отворчому бою, але і з рук катів, і то не лиш від меча, але і на палю, або в розпаленим міднім бичку.

Отже ми мусимо в нашу мо- дель висвітлювати лицьарський дух, щоб вона не хилилася пе- ред ніким, щоб сміло виска- зувала кожному, а передовсім національному ворогові, прав- ду в очі. Лицьарський дух — це шось цілком протилежне духови раба, того раба, що перед усіми кориться, всім по- такує, а відвернувшись, знову що іншого говорить.

З рабського духа виріс у нас той поганий тип хуля, на- родного зрадника. Хрумен є не лише той, хто підчас вибо- рів зраджує рідний наріз, але і той, хто, коли в село заїде „бляшаник", то зараз біжить до нього і шепче йому шось до уха, себто, доносить, що в селі сталося, що хто в читаль- ні, а що в кооперативі гово- рить, і таке інше. Він навіть не дотримає за своє донощитво не- годі, але його тишть; що го- ворить з тим, котрий лая- шовиш в торбі сонця. Це є очевидна підста і такий тип- лише сором приносить наро- дові, з котрого він походить. А все те йде з рабського духа, котрий ми, „каменярі", муси- мо викурити з нашого брата- селянина.

І ми мусимо висвітлювати в нього це одне дуже важке по- чуття, а це почуття обов'яз- ку. Українське-громадянське по- винен знати свої обов'яз- ки і ті обов'язки строго і точно виконувати. Іде тут не лише про великий обов'язок боротьби і посвяти за вітчизну, але й про виконання дрібних, щоденних обов'язків. Чоловік, що має почуття обов'язку, не приїде на збори аж у годині другій, коли їх початок — як це сьогодні було — визначено на годину 12-ту!

Чоловік обов'язку і членську вкладку на час до товариства заплатити і буде кочив байд- ою чини часопис передплачувати і дотичну передплату вишле на час.

Чоловік обов'язку, вибраний до якогось відділу чи комітету, не буде опускати і декомпле- тувати дотичних засідань та не буде в цей спосіб спиновати громадянської роботи. Люди, що не мають почуття обов'язку, не є суспільні, але це че- редую зирати, хоча не раз і між зиртаннями, нпр. у пів, є свого роду почуття обов'язку.

Але ми, Українці, повинні мати ще одне важке почуття, а це почуття національної гор- дости. Ми повинні бути горді на нашу славу давню історію, але і на такі недавні ще наші збройні бої за нашу держав- ність. І власне та обставина, що ми можемо поклятися на таке велике число героїв, котрі покляли свою голову за волю нашого народу, повинна

*) Польські поліції (жан- дарми) ходять у літ в широ- ких російських білих кашке- тах.

на нас, Українців, зробити горди- ми.

Людина, що має почуття на- ціональної гордості, не буде перед ніким користатися і вона буде любити свободу, а не на- видити неволю.

Неволя буває не лише на- ціональна, але і соціальна, от- же і проти неї мусить правди- вий „каменяр" виступати.

Наші товариства „Каменярі" мають також назву „Союз по- ступової модальності імені М. Драгоманова". А Драгоманів на- ше, що „сила кожної нації ле- жит у трудовій народі". У нас самого трудового селяни- є 90 процентів. Отже ко- ли ми організуємо його, і ко- ли воно матиме ті прикмети, про котрі вже говорено, то тоді і наше визволення з не- воли піде легко.

По тім рефераті забрав сло- во старий „Січовик", д-р Ки- рило Трильовський.

Він вівзав молоді, щоб не йшла за прикладом переваж- ної більшості наших старших селян з їх сумніями, а такими шкідливими викрутасами: „а за- був, я спізнав, я заспан". Це не сміє бути у наших молодих козаків-каменярів на селі. І на- ша так звана інтелігенція повинна вже раз позбутися австрійського шляхетства, мо- ковської халястости та поль- ської „якось то бензает". Самі бачимо, куди нас наша су- спільність, без огляду на су- спільні верстви, заїхала, дер- жається таких засад і такої життєвої тактики.

І це крім того розідає нас і нищить діволь незгоди. Ми забуваємо на властивих наших ворогів, під словами котрих ми лежимо, але пам'ятаємо хочби і найвишайніше прик- слово від нашого брата. Через таку незгоду дуже тяжко до- вершити якебудь більше громадське діло. І тої нашої не згоди і я образливості (але лише від своїх!) несемо з собою і за океан, аж до А- мерики.

Ми бачимо по наших селах, що часто „горішній кут" во- ругує з дошлішим кутом". А чи не гарно, що коли недавно прийшли гвонецькі хлопці „каменярі" в гості до останко- вецьких, то що за ними ви- свистував? Так останковець- ки, але не хлопці, лиш, на ве- личкий сором, дівчата!

Поточність наших людей є просто чимсь надзвичайним і сьогоднішній збори є найви- рнішим прикладом цього. Але коли так іде про я- кусь розправу в суді за па- ру центиметрів меча, чи за „гонор", то наш брат уже в шестій годині рано чи- неє перед судом, бо хоч не- комусь другого, такого, як він, нечесатиця, за всяку ціну до „гарету" всадити, або йому якнайбільше коштів нарадити.

Наша молодіж мусить ви- робити в собі іншу вдачу і хо- дити іншими дорогами.

Та промова старого Січови- ка зробила помітне вражіння на присутніх дівчат і хлопців. В поважний настрій піднес- лися вони зі своїх місць та, з гримом відспівали наш націо- нальний гімн „Ще не вмерла України".

Принятій Гість.

Вояки прусського короля Фридриха Великого видержи- ли раз 18 годин без перерви в заязвотю бою проти непри- ятеля, одначе вікни мусили та- ки ратуватися втечею. Розло- жений король, як побачив це, вибів із намета проти вояків і крикнув на них:

„Дівчачі сини, чи ви гадає- те собі, що чоловік може ви- ножити! Чи вам так тяжко згинуть в бою?"

— Фридрих, будь спокій- ний, — сказав королеві один генералієр, що також відвер- нувся плечима до неприятеля.

— За всім гроші, що їх нам платили, було доволі на сю- годні тої битви.

Король зрозумів і втік ра- зом із своїм військом.

на які скапував піт з їх бру- натового тіла.

Наближався кінець дошової літньої доби. Це був знак, що кожного дня між 2 та 4 го- дини падав зливний, тропі- чальний дощ, що тут трю- вав якої пів години. Зрештоу цілий день світило ясне сон- це, було душно. Таке інше сон- це, було душно. Таке інше сон- це, було душно. Таке інше сон-

це, було душно. Таке інше сон- це, було душно. Таке інше сон- це, було душно. Таке інше сон- це, було душно. Таке інше сон- це, було душно. Таке інше сон-

це, було душно. Таке інше сон- це, було душно. Таке інше сон- це, було душно. Таке інше сон- це, було душно. Таке інше сон-

це, було душно. Таке інше сон- це, було душно. Таке інше сон- це, було душно. Таке інше сон- це, було душно. Таке інше сон-

це, було душно. Таке інше сон- це, було душно. Таке інше сон- це, було душно. Таке інше сон- це, було душно. Таке інше сон-

це, було душно. Таке інше сон- це, було душно. Таке інше сон- це, було душно. Таке інше сон- це, було душно. Таке інше сон-

це, було душно. Таке інше сон- це, було душно. Таке інше сон- це, було душно. Таке інше сон- це, було душно. Таке інше сон-

це, було душно. Таке інше сон- це, було душно. Таке інше сон- це, було душно. Таке інше сон- це, було душно. Таке інше сон-

це, було душно. Таке інше сон- це, було душно. Таке інше сон- це, було душно. Таке інше сон- це, було душно. Таке інше сон-

науку гри на різних інструментах.

